

O dyskryminacji profesorów – w kontekście szerszym

W „PAUzie Akademickiej” 224 z 17 października 2014 Pan Profesor Andrzej Białas pisze słusznie o dyskryminacji starszych profesorów w Polsce. W USA tego typu dyskryminacje określane są terminem *age discrimination* i mogą być przedmiotem sprawy sądowej.

Zresztą taka dyskryminacja jest w złym stylu i prawie nie ma miejsca, aczkolwiek starsi profesorowie sami unikają pozostawania zbyt długo na stanowiskach w administracji naukowej. Tu do pracy w administracji nauki przechodzą profesorowie, którzy jakby skończyli swą naukową aktywność, i z tej nowej pozycji w administracji nie wtrącają się do merytorycznych spraw nauki.

W kontekście dyskryminacji profesury chciałbym zwrócić uwagę na inny aspekt tego zagadnienia. A mianowicie dyskryminowania profesorów pracujących za granicą przez profesorów pracujących w Kraju. Oczywiście mowa o Polsce. Nawiązuję do praktyki zapisów w Bazie Nauki typu „prof. zagr.”, jeżeli osoba nie ma tzw. nominacji belwederskiej. Jeśliby przyjąć kryterium równowagi stopni polskich i zagranicznych, co wynika z podpisania przez Polskę traktatu helsińskiego (Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie – KBWE), to profesorowie pracujący w Kraju powinni mieć zapis „prof. kraj.”

Jak to jest, że najlepsza uczelnia w Polsce jest zaledwie w czwartej setce uczelni świata, gros uczelni polskich jest poza 1000 najlepszych w świecie a nawet w Europie, a krajowa profesura dyskwalifikuje kolegów z zagranicy? To jest sprzeczne z 4. „koszykiem” traktatu helsińskiego, dotyczącym wzajemnego uznawania stopni naukowych!

My, Polacy pracujący za granicą, często nie z własnego wyboru, nie możemy równocześnie zaspokajać wymogów krajowych, ponieważ – tak jak ja pracujący w USA na uniwersytecie od 33 lat, a nie w Polsce – muszą skupić swą uwagę na kryteriach amerykańskich, a nie polskich.

W mojej Ojczyźnie np. nie ma pisma naukowego z zakresu informatyki, co stawia w ogóle pod znakiem zapytania rozwój informatyki jako nauki w Polsce i jej utytułowanych promotorów. A przecież jest to dziedzina niebagatelna.

Nawiasem mówiąc, ostatnio polska ustawa „gwarantuje”, że zagraniczny *full professor*, będący *visiting professor* w Polsce, może mieć „tymczasowy” tytuł polskiego profesora nadzwyczajnego. Czyli jest o stopień zdegradowany. Skąd ta ksenofobia wśród polskiej inteligencji III RP?

W II RP aż 300 profesorów wróciło z zagranicy do Ojczyzny; z nich dwóch zostało prezydentami Polski. W III RP praktycznie żaden profesor nie wraca na stałe do Ojczyzny, a konstytucja jest tak uchwalona, by prof. Zbigniew Brzeziński nie został, broń Boże prezydentem, albo jakiś inny emigrant – co miało miejsce np. na Litwie.

Przy okazji dodam, że w USA mamy także stopień odpowiadający polskiej habilitacji, który nazywa się *tenured*. Amerykański stopień *tenured* (dożywotni) jest trudniej zrobić niż habilitację w Polsce. Nie chodzi mi o uznanie w Polsce i ew. „dobry” nekrolog, a o wskazanie na nieeleganckie (mówiąc bardzo ogólnie) postawy zarządzających polską nauką wobec swych kolegów z zagranicy.

Z własnej praktyki dodam, że kiedyś byłem takim wizytującym profesorem na jednej z informatycznych uczelni na południu Polski. I kiedy odmówiono mi używania mojego amerykańskiego stopnia naukowego, w tym samym dniu wyjechałem z tej uczelni i z Polski. I już więcej nie przyjmowałem propozycji wykładania na polskiej uczelni. Czyżby najwyższym stopniem naukowym w świecie był stopień otrzymany w Belwederze?

Wiem, że jest to głos wołającego na puszczy. I nie mam złudzeń co do obecnej etyki w Polsce, i nie tylko w polityce, bo tu nawet regułą jest jej brak.

ANDRZEJ (ANDREW) TARGOWSKI

Western Michigan University

President Emeritus of the International Society
for the Comparative Study of Civilizations (2007–2013)

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak – grafika; Ryszard Otręba – „Galeria PAUzy”; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania artykułów i korespondencji oraz zaopatrywania ich własnymi tytułami. Artykułów niezamówionych redakcja nie zwraca.